

Grip op vruchtbaarheid

Inseminator ondersteunt veehouder met harde cijfers gebaseerd op conditie, reinheid pipet en tonus

De inseminator signaleert tijdens zijn werk een veelheid aan informatie. Tot op heden werd echter weinig met deze gegevens gedaan. Vanaf volgend jaar komt daar met de invoering van het nieuwe product Vruuchtbaarheidsattentie verandering in; door inseminatoren geregistreerde informatie voorziet het product van data. De voorlopige resultaten zijn veelzeggend.

Evert Jan Regelink

Normaal gesproken bezoekt een inseminator dagelijks twintig tot dertig melkveebedrijven. Hij controleert de schets, insemineert de koe en vervolgt tien minuten later zijn route. Het insemineren van een koe oogt als een routinekwestie. Niet iedereen staat er direct bij stil dat een inseminator tijdens zijn werk een schat aan informatie verkrijgt. De conditie van het rund bijvoorbeeld, of de bevuiling van het pipet. Informatie waar tot nu toe weinig mee werd gedaan, maar die volgens Evert Jan Regelink, hoofd KI bij CR Delta regio Noord, voor veehouders zeer waardevol kan blijken. Het vormde voor CR Delta VRV uiteindelijk de aanleiding om het product Vruuchtbaarheidsattentie te ontwikkelen.

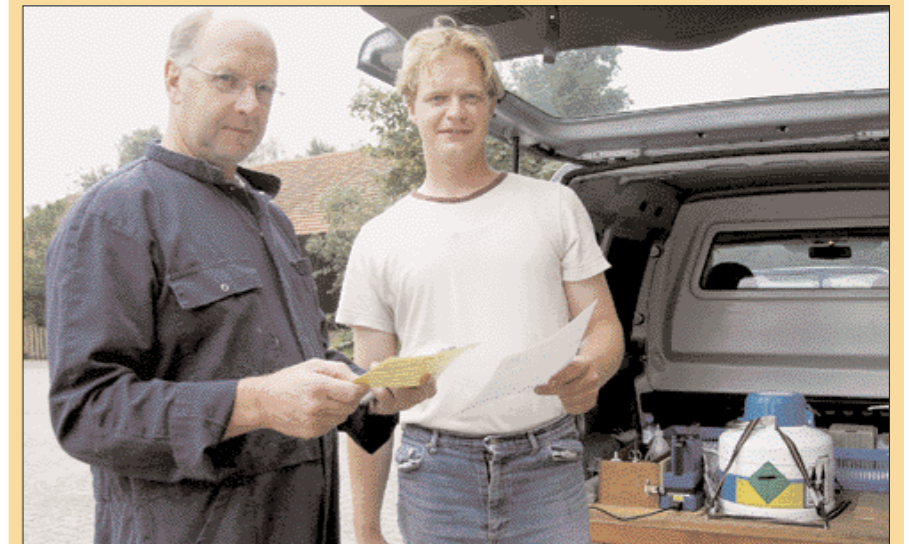
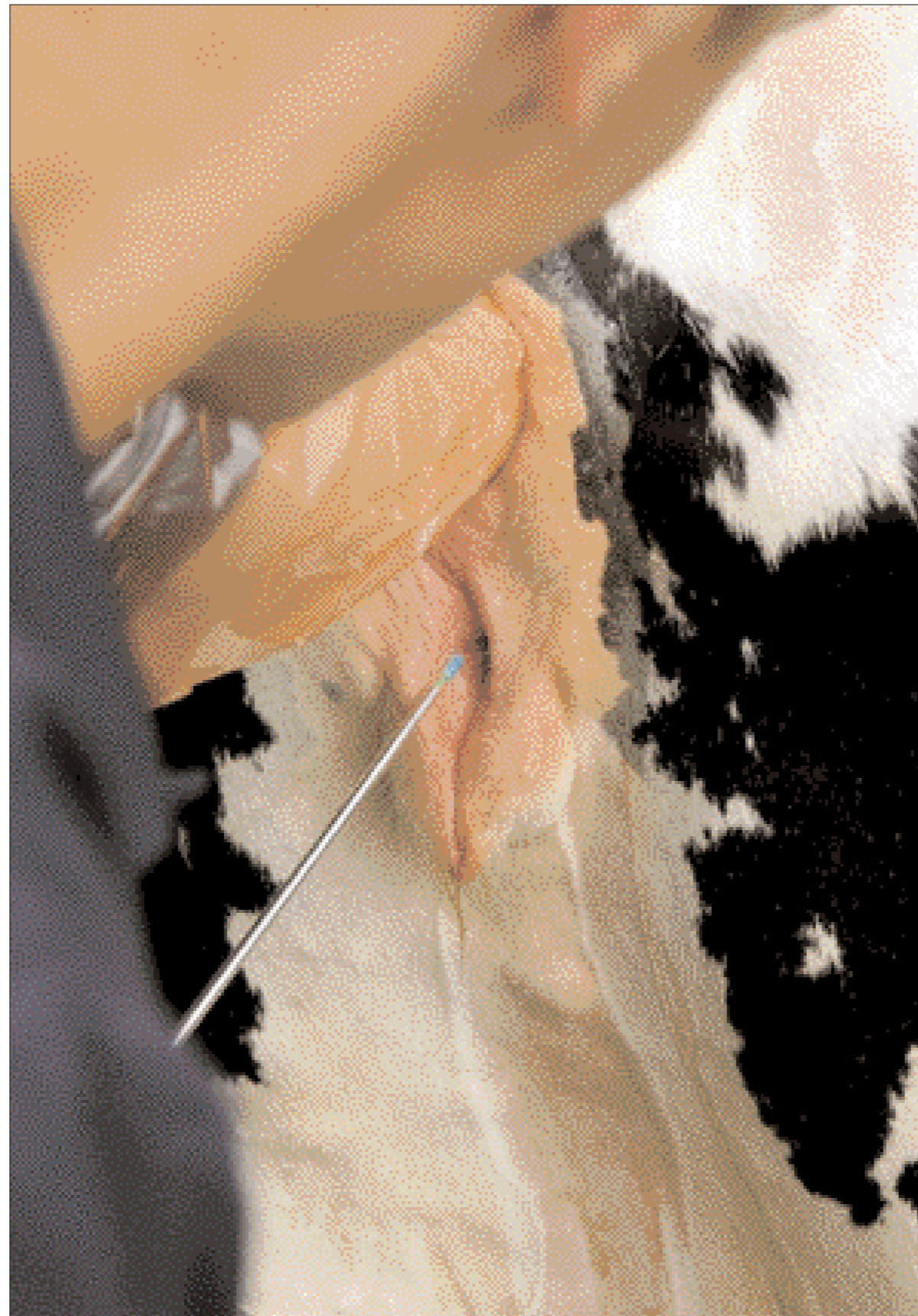
Quickscan

Vanaf oktober 2002 tot februari 2004 is de methodiek rond vruchtbaarheidsattentie in regio Noord vanuit het depot Westerbork onder 230 veehouders getest. Regelink: 'Het belangrijkste van deze proef is dat we gegevens die inseminatoren registreren in kengetallen terugkoppelen naar de veehouders. Zo reiken we indicatoren aan waarmee veehouders de bedrijfsresultaten kunnen verbeteren.'

Het KI-hoofd doet op drie gegevens die de inseminator registreert: conditiescore, reinheid pipet en de baarmoedertonus. Bedrijven waar deze kengetallen afwijken van de norm, realiseren beduidend lagere drachtigheidsresultaten. Met de ondersteuning van deze drie kengetallen verzandt vruchtbaarheidsattentie niet tot geknoei in de marge, maar biedt het veehouders harde cijfers met toegevoegde waarde.

De conditie van het rund zegt iets over de energiebalans. Via Vruuchtbaarheidsattentie heeft de veehouder inzicht in hoe de conditiescore op zijn bedrijf zich verhoudt ten opzichte van die van collega-veehouders in dezelfde productielasse.

Koeien waarbij het pipet na insemineren een vuile glans

Frank Post: 'Betere analyse van de vruchtbaarheid op mijn bedrijf'

Veehouder Frank Post melkt in Nieuweroord 85 koeien en nam deel aan de proefpilot van Vruuchtbaarheidsattentie: 'In eerste instantie vroeg ik me af wat dit toevoegt aan de STO-overzichten van mijn managementprogramma. De meerwaarde van Vruuchtbaarheidsattentie zit vooral in de extra informatie. Met conditiescore, vuilheid pipet en tonus heb ik drie extra indicatoren waarmee ik een betere analyse maak van de vruchtbaarheid op mijn bedrijf.'

Samen met inseminator Bertus Venema bekijkt hij het laatste overzicht van de vruchtbaarheidsattentie. Venema: 'Straks geven we als inseminatoren persoonlijke adviezen voor elk bedrijf. Kijk, Post heeft nu een bedrijfsvruchtbaarheidsindex van 94, terwijl hij streeft naar 105. Het aantal koeien dat bij inseminatie onvoldoende tonus had ligt bene-

den gemiddeld. Als Post zijn tochtdetectie verder optimaliseert kunnen de resultaten verbeteren.' Post wijst op het kengetal niet behaald rendement dat hij het meest waardevol vindt en op € 100 per koe ligt: 'Dat ik het slechter doe dan gemiddeld kost mij € 8500 per jaar, dat is bijna 0,09 eurocent per liter en als ik erens gevoelig voor ben dan is het voor de centen. Het geeft je als boer een enorme prikkel om de vruchtbaarheidsproblematiek aan te pakken.'

Venema vindt de verschuiving richting begeleidersrol niet vervelend: 'Het is wel een verandering, maar een positieve verandering. Je bent nu intensiever met je vak bezig, terwijl dat pakweg dertig jaar terug niet regelmatig voorkwam. Daarnaast vergt het voor ons als inseminator weinig arbeid om de gegevens te registreren.'

vertoont, hebben geen schone baarmoeder. Als het percentage vuile pipetten stijgt is dit een indicatie voor baarmoederontsteking. Op de 230 bedrijven in de test duidde ook dit kengetal op een verminderde vruchtbaarheid. Dieren waarbij inseminatoren in de test aangaven dat het pipet onvoldoende schoon was, kwamen 6,1 procent vaker terug dan dieren waarbij het pipet schoon bleef.

De baarmoedertonus is een verschijnsel dat optreedt tijdens de

kengetal	eenheid
informatie uit reguliere database	
verwachte tussenkalftijd	dagen
interval afkalven tot eerste inseminatie	dagen
non return na 56 dagen	percentage
aantal inseminaties per geïnsemineerde koe	
informatie verzameld door inseminatoren	
gemiddelde conditiescore	
koeien met conditiescore 2 of lager	percentage
koeien geen tonus	percentage
koeien niet schoon	percentage

Tabel 1 – Kengetallen op het nieuwe product Vruchtbaarheidsattentie

tochtperiode. De koe heeft dan een bepaalde spanning op haar baarmoeder die de stuwning van het sperma richting eikel stimuleert. Als er geen spanning is, ofwel geen tonus, dan is het dier niet tochtig. Een hoge score voor dit kengetal duidt op een minder goede tochtwaarneming of een niet optimaal tijdstip van insemineren. Volgens Regelink is dat denkbaar in gevallen waarin veehouders onzeker zijn over het bepalen van het juiste inseminatietijdstip. Dieren waarbij inseminatoren in de proef aangaven dat er geen tonus was, kwamen 5,7 procent vaker terug dan dieren waarbij wel een spanning was vastgesteld.

De inseminator registreert de gegevens gelijktijdig met de inseminatie in zijn handterminal. Naast de waargenomen kengetallen berekent Vruchtbaarheidsattentie de bedrijfsvruchtbaarheidsindex. De index heeft een gemiddelde van honderd en een spreiding van vier, vergelijkbaar met stierindexen. In één getal geeft de index weer hoe het bedrijf ervoor staat op basis van een bedrijfseconomische benadering. De bedrijfsvruchtbaarheidsindex is namelijk gebaseerd op het kengetal niet-behaald rendement.

Het niet-behaalde rendement geeft aan hoeveel euro per koe per jaar er nog aan extra rendement behaald kan worden als de vruchtbaarheid op het bedrijf optimaal is. Het kengetal baseert zich op drie onderdelen: verwachte tussenkalftijd, inseminatiekosten en afvoer wegens vruchtbaarheid. Samen met enkele standaardkengetallen (tabel 1) worden ze als quickscan gepresenteerd op één A4. Daarnaast bevat het overzicht twee grafieken. Eén daarvan betreft de verdeling van het interval afkalven-eerste inseminatie, vergeleken met het gemiddelde van de productielasse waar het bedrijf in valt. De

tweede grafiek bevat een niet eerder gepresenteerd kengetal: interval tussen inseminaties. De grafiek geeft aan of er inseminaties plaatsvinden buiten de normale cyclus (bijvoorbeeld <18 dagen en 26-36 dagen). Regelmatige intervallen op drie, zes of negen weken duiden op zorgvuldige tochtdetectie.

Regelink ontkent dat CR Delta met het nieuwe product te veel op de stoel van bijvoorbeeld veevoedingsdeskundigen of dierenartsen gaat zitten. 'Conditie staat in nauwe relatie met de veevoeding, maar CR Delta is geen veevoedingsdeskundige. Vruchtbaarheidsattentie signaleert. De veehouder overweegt zelf met zijn gegevens de veevoedingsdeskundige te raadplegen', onderstreept Regelink het verschil. Voor de dierenarts geldt hetzelfde; via de inseminatoren worden relevante bedrijfsgegevens nauwgezet gesignaleerd. De inseminator bespreekt deze gegevens met de veehouder, maar een veehouder kan er zelf voor kiezen om de resultaten van Vruchtbaarheidsattentie door te nemen met de dierenarts.

Persoonlijk contact

Veehouders worden tegenwoordig welhaast bedolven onder managementinformatie. Maar de angst dat veehouders terughoudend zijn voor dit product bestaat niet bij Regelink: 'Ik wil de rol van de inseminator bij Vruchtbaarheidsattentie benadrukken. Het persoonlijk contact is een belangrijk element. De inseminator bespreekt dit overzicht met de veehouder persoonlijk. Zijn rol verschuift van puur inseminator naar begeleider.'

De essentiële rol die de inseminator speelt bij dit product bleek uit de evaluatie van de test in Westerbork. De vraag in hoeverre personen een adviserende rol in de vruchtbaarheid op het bedrijf vervulden had een opmerkelijke uitkomst. Veehouders noemden de dierenarts minder frequent dan de inseminator. De positieve proefresultaten in Westerbork geven voor CR Delta de doorslag om Vruchtbaarheidsattentie landelijk in te voeren. Veehouders die door inseminatoren van CR Delta laten insemineren krijgen het overzicht gratis toegestuurd. In het voorjaar van 2005 gebeurt dat in regio Noord, daarna in de regio's Oost en Zuid-West. Vlaamse veehouders kunnen waarschijnlijk aansluiten bij de veehouders uit de regio Zuid-West.

Tijmen van Zessen